

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

26 de Compendiosa substitutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Item si furiosi habeant dilucidia intervalla, hoc modo substitui nequit, quia pendente illo tempore ipsi per se testari possunt, *l. furiosi, qui test. fac. poss. C. Et cessat ratio Imperatoris, qui in l. humanitatis, exigit perpetuum furorem. Eodem modo si furiosi antequam furore occupentur, testamenta legitime condiderint, substitui non possunt exemplariter: legitime enim factum, superveniente furoris impedimento, non minus quam morte non debet intercedere, *l. tu cui de testa. P. §. preterea, cum §. seq. quib. non est perm. fac. test.* Mortuo quippe & insensibili similis dicitur furiosus, *Bald. in d. l. humanitatis, l. 2. §. furiosus, de acq. poss. Neque tollit semper factum, quod impedire posset faciendum, l. ambiguis, §. de reg. iur. c. factum, eod. in 6. l. patre furioso, de iis qui sunt sui vel alien. iur. P.**

¶ Secundo, ¶ exemplaris fieri potest muto, surdo, & prodigo: dum tamen isti eius morbi sint, qui testari omnino non possunt, ut in *l. discretis, C. qui testa. fa. non poss.* Et ita interpretes concludunt, *Bart. Bald. in d. l. ex facto, Bald. Paul. Cast. Alex. Ia. in d. l. humanitatis, Guill. Bened. in ver. absque liberis, 2. in exem. substitut. nu. 5. & 6.* Sanæ porro mentis filio fieri non potest exemplaris, nisi, ut ait *Salyetus, in d. l. humanitatis, 7. col. ea conditione fiat in calum, quo filius sanæ mentis furiosus, vel prodigus, vel surdus, vel mutus efficeretur. Et tunc etiam exigitur, ut is mortis testatoris tempore iustus factus fuerit: aliter non valet, *Alex. in d. l. ex facto, l. 6. eo. de vul. & Guillelmus Bened. ubi sup. nu. 8.* Neque in hac exigitur, ut filius sit in potestate: nam & emancipatis & a matre substitutio recte fit, *d. l. humanitatis, Attamen obieratur, ut is cui fit, post mortem substituentis non sit recessus in potestatem alterius. Bened. ubi sup. nu. 19.* vel ante furorem factus non fuerit instabilis, quia hereticus, ut in *l. Manichæos, C. de hereticis, puta quia deportatus, l. si quis filio §. irritum, de iniusto iur. P. & c.**

¶ Quis autem substitui possit illis, planus est textus in l. humanitatis, ut si is cui exemplariter substituitur habeat liberos, unus vel omnes, tantum substitui possunt: si non habeat, vel habeat non sapientes, sed fratres tantum vel sorores illi sint, unus vel omnes substituantur tantum. Ultra autem Iustinianus non procedit. Et proinde, si neque filii, neque fratres ei sint, extraneum ei potest substituire.

¶ Finis ¶ huius substitutionis, ut is cui substituitur, qui testari per se non poterat, cum herede decedat. Item secundo, inquit l. humanitatis, ut occasione huius substitutionis, ad exemplum pupillaris, querela nulla contra eorum testamentum oriat. Qui autem voluerit otiose videre, in quibus cum pupillari substitutione conveniat hæc exemplaris, & in quibus differat, & quo modo a vulgari, compendiosa, & brevis loqua distendat, consulari Guill. Bened. cum, ad ver. si absque liberis, 2. in exemplari substit. fere per totum tractatum.

¶ Atque ¶ propter singulares eius effectus, vtile esse dubium non est: nam primum per expressam exemplarem ab intestato venientes, & mater, ut in pupillari, excluduntur a substituto veniente ex testamento, *d. l. humanitatis, & l. ex facto, Bened. ubi supra num. 19.* Eodem modo, si extraneus substitutus sit deficientibus filiis & fratribus, excludat mater, *idem ibid. num. 3. 2. ubi disputatur, & glo. in §. qua ratione, de pupilla. 2.* Per exemplarem succeditur ei, cui substituitur, in omnibus bonis: ut in pupillari, *l. sed si plures, §. ad substitutos, de vul. & Que p omnia intelligenda veniunt, quando exemplaris locum habet: nam si ea perimatur, aliter statuendum. Cessat autem exemplaris, primum, cessante causa propter quam licuit substituire, si furiosus, ad bonam mentem sit reuersus, vel prodigus ad meliorem frugem, vel surdus, mutus a morbo convaluerit, *d. l. humanitatis, ver. ita tamen, §. qua ratione, de pupi. l. ex facto, de vulg. & ca. cum cessante, de appeli. 2.* Si tales habeant liberos legitimos & naturales, *d. l. humanitatis, §. vel si filia, d. l. ex facto, ratio ex l. cum acutissimi, C. de fideicom. l. generatiter, §. cum autem, de insti. sub cond. fact. C. l. cum avus, de cond. & demon. P.* Nam quamvis furiosus non possit matrimonium in futuro contrahere: tamen contractum sine furore, in furore retinet, *ca. dilectus filius, de sponsa.* Et in hac substitutione directum necessarium est, legitimis simul & naturales filios agnosci, *l. patre furioso, de iis qui sunt sui vel alien. iur.* quamvis in obliqua & fideicommissaria aliquid quando ex voluntate testatoris conditio sine liberis deficeret per naturales tantum, *l. ex facto, §. 1. ad Trebell. P.* olim permittos ex concubinato: non hodie, vetico concubinato, & effectus tantum spiritus omnibus sine matrimonio iusto natis, *l. fi. C. de concubi.* Et quando lex desiderat filios, intelligit de legitimis & naturalibus simul, *l. generaliter, §. pen. de insti. rest. sub cond. fact. C. Tertio, finitur hæc exemplaris, si prodigus, aut surdus, mutus, aut furiosus**

tempore dilucidi intervalli delictum admittant, ex quo bona fisco adiudicentur, vel si legitime ingrediatur monasterium, *Guill. Bened. ubi sup. num. 51.* Quarto, si furiosus in dilucidis intervallis sibi condat testamentum, exlinguitur exemplaris, quamvis postea recidat in furorem: alioquin si non condat testamentum, tunc cessante morbo cessat quidem substitutio, sed recrudescete morbo, retinetur, *l. ex facto, de vulg. P. quod quomo. sit intelligendum, explicat d. Ben. ubi sup. nu. 48. & 49.*

De Militari Substitutione.

CAP. 25.

- 1 Militaris substitutio quid, qualis, ut differat a vulg. Et pupill. distinctio de quibus rebus fiat, & effectus, nu. 2. 3. 4. & 6.
- 3 Compendiosa substitutio a milite facta quas alias continent.
- 5 Militaris substitutio filio facta comprehendat eius legitimam.

Militare ¶ testamentum extrajuris civilis communes regulas pluribus donatum est privilegii, in totum & in parte, *l. 1. de milit. test. C.* ut docuimus proprio capite antea. Potest & singulari iure iales igitur substituire, ideo de ea substitutione pauca tradenda sunt. Substitutio militaris, est substitutio quam miles etiam post aditam hereditatem, secundo gradu directo sibi heredem facit. Quæ finitio probatur ex l. Centurio, 15. de vulg. P. quæ intelligitur in his tantum bonis, quæ heredes, quibus substituitur, ex testamento militari iure facta, sunt consecuti, non in aliis, *l. ip. in l. milites etiam, §. eod. P.* Directo capite substitutus militaris bona, in quo singulare ius habet, non obstante aditione heredis instituit, *l. miles ita heredem §. ex heredato eod. l. in testamento, eo. C. l. centurio, de vulgari. explicat. Guill. Bened. in ver. absque liberis, 2. in compendio nu. 11.* sicut in pupillari receptam erat. ¶ Sed ¶ differat pupillari, quod substitutus pupillo, videbatur institutus in testamento filii, in primo gradu, quia testamentum patris & est testamentum filii, *l. Papinianus, §. sed nec impuberis, de insti. test. at in eo, substitutus non dicitur succedere patri, sed pupillo, §. 1. de pupilla. D. fert & a vulgari, quod vulgatis adita hereditate expirat, l. post aditam, de impub. C.* hæc militaris, minime. Et ita miles hic, cum substituitur illi etiam sit directus heres, & institutus adiens, cum duobus heredibus decedit in solidum instituitur, contra iuris communis regulas, *l. quod contra, §. vni duo, de reg. iur. ¶ Hanc ¶ substitutionem militarem, & expressam, & tacitam dicim.* Expressa est, quando ad certum tempus aliquem heredem instituit, & post illud alium, *l. quæ rebus, §. fin. & l. miles ita heredem, de milit. test. P.* Tacita, quæ continetur sub compendiosa, & quæ habet speciem fideicommissi, ut in *l. precibus, in fine, de vulg. Sic Guill. Bened. dicitur tradit, ad ver. si absque liberis, 2. in recipro. nu. 40. & 41.* reciprocam per militem factam personis disparibus, ex voluntate testatoris, non aliter, continere vulgarem, pupillarem, exemplarem, & militarem. Continetur & sub militari pupillaris tacita, in *l. in testamento, l. de milit. testa. l. centurio, de vulg.*

¶ De ¶ rebus tantum a milite relictis heredi, non de bonis pupilli sit militaris substitutio, *d. l. milites etiam, §. de milit. testam.* Miles porro, qui substituit, & in expeditione esse debet, secundumque arbitrium concipere substitutionem potest, dummodo capacem successione substituat. Finis & rationes istius privilegii, eiusdem generis sunt, ac militaris testamenti: & ideo ea omnia mutanda sunt a superiori capite de militari testamento. ¶ Notandum ¶ tamen præter hæc, quod concludit Guill. Bened. dicitur, in comp. substit. in ver. si absque liberis, 2. num. 20. quod in substitutione a milite verbis directis facta, venit legitima filii, ita quod non potest per heredem retineri: & universa bona testatoris pertingere debent ad substitutum. Et hoc latius examinat propter sententiam Pauli Castrensis contrariam glo. fina. in *l. precibus, de impub. C. ¶ Effectus ¶ quoque istius substitutionis coniecit in vnum locum, & differencias cum fideicommissaria substitutione, idem Guillelmus Bened. dicitur, in tractatu compendiosæ substitutionis a num. 12. per plures sequentes ad C. Raynucius, & ad ver. si absque liberis, 2. de testamen. Et ibi abunde videbis de natura eius, ut superfluum sit ea, quæ ibi ordinate dicta sunt, in hanc paginam transcribere.*

De Compendiosa Substitutione.

Cap. 26.

- 1 Compendiosa substitutio accedit militari, num sit substitutio, quid sit, distinctio, formula eius, & quas alias continent, num. 2. 3. 4. 5.

- 4 Verba directa, obliqua, & communia qua: quando directa obliquentur, & contra.
- 6 Militaris substitutio qua bona contineat. Et l. Precibus, de Impub. explicatio.
- 7 Militaris directa substitutio in quo similis fideicommissaria.
- 8 Compendiosam quid operetur quando continet fideicommissariam.
- 9 Legitima fideicommissio grauari quando potest.
- 10 Compendiosa substitutio mixtum quomodo dicatur fieri.
- 11 Compendiosa facta verbis obliquis vel communibus continet fideicommissariam: num idem si directis.
- 12 Pupillaris, exemplaris, & alia in compendiosa comprehensa, expresse, non tacita censentur, & excludunt matrem.

Militari substitutioni accedit compendiosa, sic enim Bart. sententia videtur, dum ait, in l. precibus, num. 9. de impub. & in l. centurio. nu. 11. de vulg. Compendiosa substitutio quancumque est substitutionis species distincta ab aliis: ut quando fit a milite post aditam hereditatem, & valet iure directo, ut l. Centurio, de vulg. P. Quandoque non est substitutionis species, sed est quadam adiectio, ut quando fit a pagano: Ita enim nihil valet iure pupillaris directe post aditam hereditatem, vel fideicommissi, ut infra videbitur. Vnde tunc non est substitutionis species, sed adiectio quadam. Hec ille. Quod Guil. lelmus Benedictus intelligit quoad effectum, ratione cuius & in vulgarem, pupillarem, exemplarem, aut fideicommissariam trāsit: contra quoad formam, propriam etiam in pagano esse speciem, Guil. Bene. in c. Raynuius, in ver. absque liberis, 2. in compendiosa, nu.

4. & 5. Compendiosa, f est substitutio qua: compendio verborum seu breuitate sermouis fit, sub vna mortis conditione vel alia, plura tempora, qua: ad alias substitutiones simplices referri possunt, continens, hae finitio Bart. in l. centurio, num. 9. de vulg. Hae duplex, vt dixi, ex Bart. propria in milite, & adiectio aliarum in pagano. Quae fit a milite fit, habet tantummodo bona testatoris, qua: ad institutum perueniunt: qua: a pagano, secundum substitutionum quas complectitur naturam, & ex formula substituendi, mentienda est. Itaque formula substituendi compendiosae cognoscenda, & verba illata, quarum alia respiciunt eum cui fit substitutio, alia substitutum, vel directa, aut obliqua, aut communia de quibus alibi dictum. Directa sunt, per qua: qui vocatur a testatore capit hereditatem directo, & non ab instituto, vel ab alio medio, vt, heredes facio, instituo, heres esto, l. verbis cuiuslibet de vul. & ibi Bart. sane. Obliqua, per qua: testator vult a medio, seu ab instituto substitutum capere, vt patent exempla, in l. coheredi, §. cum filio de vulg. l. cum quidam, in l. de leg. 2. & in l. fundi, de vssu. leg. a. P. Communia, quibus testator potest & directe & oblique mentem exponere, & in quibus quid potius senserit qua: dictum fuerit, sequimur, l. nam hoc iure, de vulg. Hae itaque verba, in compendiosa obseruamus: nam directis & communibus illa fieri potest, d. l. coheredi, §. cum filio eod. non autem obliquis, quia tunc transit in propriam obliquam fideicommissariam. Et verba quidem directa, qua: iure directo operari non possunt, aliquando trahuntur ad fideicommissam, l. ex facto, 17. ad Senat. Trebell. sed vix vna obliqua ad directa conuertantur, aut perrato, & nisi certis casibus, vt in casu l. Antoninus, de fideicom. libe. l. neque enim, §. si. l. seg. eo. P. et si vulgaris fiat verbis obliquis, qua: propter substitutionis naturam in directa commutantur, l. si Titius, de condi. inst. l. humanitas de impub. sibi, rogatus, i. heredes institui, c. si pater, de testa. in 6. Sed & communia, qua: secundum varias acceptiones possunt esse directa & obliqua, non impediunt, quin compendiosa substitutio directa sit: vt si testator vtatur verbo, detur, quod sui natura dicitur obliquum, l. fundi Trebatiani, de vssu. leg. a. P. nihilominus substitutio erit directa: quia hic non denotat substantiam substitutionis, sed modum eam exsequendi, vt in l. si quis ad declinandam, C. de epis. & cler. vbi est quidem institutio directa, sed modus exsequendi obliquus per executores datos. Guil. Bene. in ver. si absq. liberis, in 2. in compen. substit. num. 57.

Formula communis, filium meum instituo, & quancumque decesserit, substituo ei talem. Vide ibi dictionem, quancumque, complecti plura tempora, ex quibus plures species substitutionum oriuntur, tempus nempe ante aditionem, vnde vulgaris: tempus ante pubertatem, vnde pupillaris: & tempus pubertatis. Item, limitatio fit interdum temporis, vt, quancumque filius meus intra 25. annum decesserit, talem substituo, l. centurio, de vulg. Interdum fit cum alia conditione adiecta indefinito tempori, vt, quancumque sine liberis decesserit, l. precibus, C. de impub. Inspicitur por-

ro persona eius, cui est facta substitutio, vt esse eum & finem eius distinguamus. Nam eius ratio & temporis plures vel pauciores continebuntur in compendiosa substitutione. Nam si pupillus sit, cui fiat a pagano haec substitutio, quancumque, & c. & moriatur ante aditam hereditatem compendiosa continebit tantum vulgarem, Bart. in d. l. centurio, & alii, in l. precibus, si in pubertate post aditionem, tantum pupillarem, & aditione expirat vulgaris. Si post pubertatem decessat, adhuc distingue, an furioso, prodigo, vel alii cui exemplariter substitui potest, compendiosa facta fuerit, an alteri: si furioso, & is in furore moriatur, continebitur quoque exemplaris, & excludetur mater & alii ab intestato venientes, vti pupillari, si autem aliis fiat, & moriantur post pubertatem, inspicitur nam fiat a milite, vel a pagano. Et si facta sit a milite, substitutus ex militari substitutione capiet omnia bona, qua: testator heredi instituto reliquit, iure hereditatis, etiam exclusis venientibus ab intestato, & militaris in compendiosa continebitur, d. l. centurio, de vulg. Dico ea qua: testator heredi reliquit, iure institutionis: nam alia qua: heres institutus propria habuit, aut donationes, aut praelegata etiam a testatore procedentia, non veniunt in militarem substitutionem, quia eorum, non testatoris sunt, Alexan. in l. Marcellus, §. quidam, ad Trebell. P. Sic intelligenda l. precibus, de impub. C. vti in substitutione militari compendiosa, mater succedat, non obstante substitutione filio puberi ab intestato: substitutus vero militaris iure directo omnibus bonis patris testatoris. Sicq; ibi substitutus militaris in bonis patris succedit directe quidem, sed, velut ex causa, inquit textus, fideicommissi, id est, perinde ac fideicommissaria substitutione rogatus filius fuisse restituere ei hereditatem paternam: & ita velut ex fideicommissio de manu matris capit.

In hac enim directa militaris substitutio similis est fideicommissaria. Quia sicut per fideicommissariam non tenetur filius propria bona substituto restituere, l. coheredi, §. cum filio de vulg. P. sic neq; ex militari. Neq; hic immorabor in re fellendis sententias Pauli Castrensis & aliorum, qui aliter de explicatione l. precibus, sentiant: mihi si quidem cum aliis quibusdam, verior videtur sententia praedicta. At si loquamur de alio quam milite, compendiosam faciente, si cui substitutum est hoc modo, post pubertatem adita hereditate decesserit, continebitur sub hac compendiosa, per verba communia facta, fideicommissaria qua: hocq; ea operabitur, vt mater quidem & alii venientes ab intestato, succedant filio instituto in bonis propriis, sed per fideicommissum teneantur paternam bona restituere substituto compendiose per verba communia. Nec enim bona propria filii alunde quam a patre qua: sita, in restitutionem fideicommissi veniunt, nec donationes, nec praelegata ei facta, qua: vt ante diximus, dicuntur eius propria bona, Alexan. in l. Marcellus, §. quidam, ad Sena. Treb. Bart. & las in l. cum virum, C. de fideicom. Quamobrem notabile est quod obseruat & concludit Benedictus, in tract. compendioso, nu. 48. in tali restitutione fideicommissi hereditatis patris detrahetur legitima filii, in qua non potuit grauari, c. Raynuius, de testa. si intelligatur relictum fideicommissum ab ipso filio, hoc est, si filius ipse censeatur grauatus de restituenda hereditate: quia tunc non potest imponi grauamen filio in legitima. Contra, si fideicommissum relictum sit ab eius herede, quia eius substitutus vel heres grauari potest, l. fundum per fideicommissum, §. si, cum l. seg. de lega. 1. Si igitur compendiosa substitutio a filio nominatim facta sit, & fideicommissum ab eo relictum erit: vt, quancumque, filius meus morietur, eodem talem substituo, & legitima detrahetur. Si vero relictum sit nominatim ab herede, non detrahetur. At quando dubium est, an a filio, aut ab herede relictum sit: tunc varie interpretum sunt sententiae, quas refert & earum probationes Guil. Bene. praed. tract. compen. nu. 48. Ego autem probo, censeri relictum a filio, l. coheredi, §. cum filio, de vulg. l. codicillis, in princ. de vssu. leg. a. & ibi Bart. Quia tamen alibi sibi ipsi dissentit, Franc. Azeu. late, in cons. 15. in 8. & Nicol. Alex. cons. 12. in ca. attentis verbis, 3. par. cons. & legitimam ab herede eius retineri & Trebellianicam, iuxta naturam fideicommissi vniuersalis iniuncti filio, c. si pater, de testa. in 6. Fit f & mixtum substitutio compendiosa, cum verbis communibus & casu seu conditione aliqua adiecta. Vbi idem ac in superiori obseruandum propemodum aduersum interpretes disputat Guillelmus Benedictus, vbi proxime, nu. 49. 50. 51. vt si dicatur, quancumque filius meus decesserit sine liberis, talem substituo. Nam haec verificari potest in pupillari, & post pupillarem aetatem. Id est si dictum sit absolute, si filius meus decesserit sine liberis, substituo talem, vel volo bona mea peruenire ad Titium. Nam illa compendiosa est, & continet pupillarem vulgarem.

vulgarem, exemplarem si furiosus, & fideicommissariam, idem eo. *nu. 53. Et §. 6. ff. de iur. iur. §. Titius, ad Senat. Trebell. l. si quis seruo de man. test. a. Nico. Borr. decif. 38. num. 10. Ang. Aretin. in l. si quis fideicommissariam, de hered. insti. Resoluit & Boetius, decif. 38. nu. 11. verba, si heres erit, ad l. et compendiosam, non impedire quin ea sit fideicommissaria, nec esse de essentia aut substantia compendiosam: ut in illa, si heres erit, & decesserit sine liberis masculis ex suo corpore renatis, eo casu volo, &c. ff. Et si omnes quidem contentum continere & fideicommissariam, compendiosam, si ea fiat verbis obliquis aut communibus, vel in codicillis, ubi iure directo non substituitur. Sed num, si directis fiat, ut per verba, *instuo, substituo, &c.* controuertunt: nam pupillarem & vulgarem contineri, & exemplarem fatentur quidam, sed fideicommissariam negant. Obtinuit tamen contraria sententia, & verior habetur, potissimum cum clausula apponatur in testamento, *si non valet quod ago ut ago, valet iure codicillorum*, idque oblique. Et hanc questionem vide disputatam, & ita conclusam apud Guill. Bened. in c. Raynuntius, ad ver. si si abque liberis in compendiosa, num. 1. 2. vsque ad num. 57. facit l. Sczuola, ad Trebel. P. de Ferraris in pract. in c. furma libelli quo agitur ex substitutione, in ver. compendiosa: glo. in l. verbis obliquibus, de vulga. dicens semper clausulam illam, *si si non valet*, esse fideicommissariam. ¶ Tanta ¶ porro est vis istius compendiosae, ut prædictæ substitutiones pupillaris, exemplaris, vulgaris, fideicommissaria, in ea contentæ censentur, expresse, non tacite: & ideo pupillaris & exemplaris, ex ea locum habentes, excludunt matrem, idem Bene. in compen. num. 6. & in tracta vulg. artic. 4. princ. ut pupillaris expresse, in l. precibus, de impub. C. & exemplaris, l. humanitatis, eod. Proinde & rationes generales substitutionum, & singulares cuiusque speciei, & causæ voluntatis substitutionis defuncti, robur huic substitutioni compendiosæ dare dubium non est.*

De Substitutione Breuiloqua, seu Reciproca.

CAP. 27.

- 1 Substitutionis compendiosa & reciproca præcipua differentia, nã substitutionis, quid sit, quomodo dividatur, quot & qua ex substitutionibus. Et quando continetur. nu. 2. 3. 4. 5. & 6.
- 7 Fideicommissaria substitutio num continetur sub reciproca disputatur. Et 8.
- 9 Reciproca substitutio quomodo vocentur in partes defuncti, an pro modo institutionis, an in partes viriles.
- 10 Substitutos in viriles partes vocare voluisse testatorem quando appareat. 11. & 12.
- 13 Breuiloqua substitutionis formula.

Affinis ¶ propemodumque similis substitutioni compendiosæ est breuiloqua. Sed in hoc maxime differunt, quod breuiloqua fieri non potest nisi pluribus institutis, vni nequaquam: nec potest fieri quis simul plures non continet substitutiones: cum tamen compendiosa & vni fieri possit, & ad vnam solum speciem substitutionis restringi possit, prout casus contingit, aut interpretatio verborum patitur, est apta sit plures species continere. ¶ Vocatur ¶ hæc substitutio quoque reciproca, in l. iam hoc iure, de vulg. Et de hac similis est controuersia, quæ explicata est de compendiosa: nam reciproca sit species propria substitutionis. Nam Barr. & alii, in l. Lucius, nu. 2. eod. & Inson sibi, negant esse, sed dicunt adiectionem quandam aliarum, sicut dictum est de actionibus instituta, tributaria, & de peculio, l. 3. §. cui congruit, de pecu. Item nomen eius esse accidentale, non substantiale, Bald. ad c. si pater, de testa. in 6. Barb. ad c. Raynuntius, in breuiloqua. Subinde quia hæc resoluitur in alias species, ut in vulgarem, pupillarem, vel aliam, non constituit propriam speciem, argum. l. adeo, §. cum quid, de acq. rer. domi. l. in testamento, de milit. test. C. Alii contra, inter substitutionis species reciprocam connumerant, glo. in §. quæ ratione, de pupillis, glo. in rub. de vulga. Bald. in l. precibus, vers. iuxta hoc quæro, de impub. C. Et sic Modestinus quoque eam distinguit ab aliis, l. iam hoc iure, §. quod ius de vulg. Et verus certe est quod Alexander tradit, in l. Lucius, eod. ratione formæ reciprocam esse propriam substitutionis speciem: quod pertinet autem ad effectum, minime proprium habere. Et docetur id ipsum a finitione. ¶ Reciproca ¶ quippe est substitutio, quæ plurius personarum substituitur, l. testamento, de impub. C. ad iniuriam, l. iam hoc iure, & l. Lucius, de vulga. l. cum in testamento §. hæc verba, de hered. insti. P. vno breui sermone complectitur.

4 ¶ Pro ¶ diuisione istius reciproca, nihil aliud obseruandum in præsentia puto, quam quod ea interdum vnam, interdum plures

substitutionum species, habita ratione personarum institutarum & substitutarum, continet. Nam si pater duos filios impuberes exheredatos iniuriam substituit, hæc reciproca substitutio non continet, nisi pupillarem reciprocam, seu ratione duorum impuberum, duas pupillares, vnam in qualibet persona pupillitio non autem vulgarem, quia filii instituti non sunt, Guill. Bened. ad d. c. Raynuntius ad ver. si abque liberis, 2. in breuiloq. nu. 11. Et pupillariter quidem exheredatis pater substituit potest, l. 2. §. sed si ego, de vulg. P. §. non tantum, de pupil. siue bona mente, ut in l. multi non, de lib. & posth. P. siue ob ingratitudinem exheredat: ut in l. cum quidam, C. de legat. l. ab exheredato, §. fin. de leg. 1. l. in ratione, §. fin. ad leg. Falc. at onus imponere non potest illis, quos non instituit, l. ab eo, §. de fideicommissa, l. coheredi, §. cum filia, de vulg. P. Sic reciproca facta duobus furiosis puberibus exheredatis ob causam ingratitudinis aliquam commissam ante demeritiam, continebit tantum duas exemplares, seu vnam speciem substitutionis exemplaris. Inson tamen existimauit, in l. in testamento, in l. de testa. milit. non posse contineri tantum duas exemplares in reciproca: ratus non posse exemplarem fieri exheredatis, per l. humanitatis, C. de impub. Sed si non adeatur hereditas demeritiam, duas vulgares ait contineri. Quod si substitutio reciproca fiat duobus impuberibus hereditibus institutis a patre vel auo paterno, quatuor contineri possunt. Nam si ante aditionem decedant, continet vulgares duas: si in pupillari post aditionem, duas pupillares, l. iam hoc iure, de vulga. Atque inter omnes conuenit, pupillares istas contentas in hac reciproca, esse expressas ratione effectus, quamuis sint tacitæ ratione verborum: & ideo quia expressæ, substitutum excludit ex hac compendiosa matrem, l. Lucius, & ibi Barr. nu. 7. eod. Quod non facit tacita pupillaris, Bald. in d. l. Lucius, col. 6. & ibi Imol. & Alex. Item quatuor substitutiones continebuntur in reciproca, quando fit puberibus mente captis, vel aliis cui exemplariter substitui potest a patre vel matre. Nam continet ante aditam hereditatem duas vulgares, post aditam duas exemplares, in persona cuius. Et si compendiosa reciproca factæ furiosis addatur, octo continebuntur, quatuor proxime explicatæ, duæ vulgares, duæ exemplares, & ultra duæ fideicommissariæ, & duæ pupillares: ut si ita dictum sit, *Impuberes duos meos filios mente captos instituo, & si decesserint in pupillari astate, vel post in demeritiam, vel post quandocunque, eos iniuriam substituo.* Quod si compendiosa addatur reciproca in duobus pupillis non mente captis, sed continebuntur duæ pupillares, duæ vulgares, duæ fideicommissariæ: ut si ita dictum, *Instituo duos filios meos impuberes, & si decesserint in pupillari, vel alias quandocunque, eos iniuriam substituo.* Et hæc pro exemplis sint, quando duo tantum instituti & substituti iniuriam sunt: nam si plures quam duo sunt instituti & substituti multiplicat interpretes numerum substitutionum: ut si octo impuberibus facta sit, totidem geminatæ reciproca.

¶ Quæ ¶ omnia intelligenda sunt quando personæ institutæ & pates sunt substitutionum, quas dicimus contineri in reciproca, & a qualis sunt qualitatis, non alter, l. 2. de impub. C. Nam si pupillo, pubere, & extraneo instituitur, fiat reciproca siue compendiosa, continetur tatum vulgaris reciproca, quia illa pariter in omnibus locis habere potest reciproca, non alia, d. l. 2. in testamento. C. de test. milit. l. iam hoc iure, de vulg. siquidem extraneo pupillaris non fit, nec puberi. Et quia pupillus non potest eis pupillariter succedere, non poterunt etiam illi reciproca pupillo pupillariter in eo casu succedere. Ita disparitas personarum arguit diuersam mentem testatoris, si aliter non exprimitur: alter enim suus, alter extraneus, nec ita extraneus dilectus ut suus, ut pares censetur testator voluisse facere. Nemo enim censetur alienam sobolem propriæ anteposuisse, etiam si filium nominatim grauet de restituenda relicta hereditate, generaliter, §. cum autem, de institut. sub conditio. fact. l. cum axus, de cond. & demonst. P. l. cum acutissimi, C. de fideicom.

¶ Ratio, ¶ quia quando verbum referri potest ad duo vel plura, relatio intelligi debet, si aqualiter ea possit determinare. Nec solum in hac substitutione, l. hereditatem, l. quamuis, C. de impub. sed & in aliis, ut in vulgari, d. l. quamuis, pupillari, l. iam hoc iure, de vulga. l. in testamento, l. de testa. milit. C. breuiloqua, l. Lucius, de vulga. P. in sententia l. si de sent. & inter. omn. iud. C. legatis, l. si legatarius, §. §. cum ita, de legat. 3. & similibus, Barr. & Alex. in d. l. Lucius, Sayic. con. Bald. in d. l. ex testamento. Ideo vnus etiam ex pluribus disparitas etiam inter multos æquales, facit, ne etiam inter æquales admixto inæquali, substitutiones alia, quam vulgares locum habeant, Guill. Bened. in substit. breuiloq. ad ver. si abque liberis, 2. nu. 37. Si tamen de contraria sententia testatoris constat, eam sequimur,